

патрульної поліції Національної поліції України і її територіальних органів.

Отже, відповідні інспектори не можуть виступати самостійним відповідачем у таких справах, оскільки належним відповідачем є саме відповідний орган, на який, зокрема положеннями ст. 222 КУпАП покладено функціональний обов'язок розглядати справи про адміністративне правопорушення.

Використання у зазначених вище нормах формулювань «від імені органів Національної поліції розглядати справи про адміністративні правопорушення і накладати адміністративні стягнення», «розгляд яких віднесено до відання органів, зазначених у ст.222 - 244-20 КУпАП» вказує на те, що відповідачем у таких справах, які розглядаються судом в порядку, визначеному КАС України, є саме орган державної влади – суб'єкт владних повноважень, а не особа, яка перебуває з цим органом у трудових відносинах та від його імені здійснює розгляд справ про адміністративні правопорушення та накладає адміністративні стягнення.

Аналогічна правова позиція викладена у постановках Верховного Суду від 17.09.2020 року по справі № 742/2298/17 та від 26.12.2019 року по справі № 724/716/16-а.

Таким чином, при оскарженні у порядку адміністративного судочинства постанови про адміністративне правопорушення, винесеної працівниками патрульної поліції, належним відповідачем у справі має бути Департамент патрульної поліції.

Теплицький Броніслав Броніславович,
перший заступник директора Державного
науково-дослідного експертно-
криміналістичного центра МВС України

ОСОБЛИВОСТІ СУБ'ЄКТНОЇ СКЛАДОВОЇ ТЕХНІКО-КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННО-ОБЧИСЛЮВАЛЬНИХ МАШИН (КОМП'ЮТЕРІВ), СИСТЕМ І КОМП'ЮТЕРНИХ МЕРЕЖ ТА МЕРЕЖ ЕЛЕКТРОЗВ'ЯЗКУ

У сучасних умовах розвитку України як правової демократичної держави особливого значення набуває якісне застосування технічних засобів у діяльності з протидії злочинності. Різноманітні засоби криміналістичної техніки створюються, вдосконалюються і використовуються для ефективного пошуку та дослідження слідів злочинів, фіксації ходу і результатів слідчих (розшукових) дій у

кримінальному провадженні, а також у судово-експертній діяльності [1, с. 221–222].

Важливою структурною складовою правовідносин, які виникають у зв'язку із здійсненням техніко-криміналістичного забезпечення розслідування злочинів у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку, є їх суб'єктний склад. Саме завдяки діяльності суб'єктів таких правовідносин, від ефективності практичної реалізації ними знань, умінь та навичок використання техніко-криміналістичних засобів здебільш залежить ефективність досудового розслідування даної категорії злочинів, поставлення законного й обґрунтованого рішення в проведеному кримінальному провадженні.

Одним із провідних суб'єктів досліджуваних правовідносин виступають органи та підрозділи Національної поліції. У складі Національної поліції України функціонують такі провідні суб'єкти техніко-криміналістичного забезпечення досудового розслідування злочинів у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку як органи досудового розслідування, проте не самі органи, а конкретні особи. Власне серед таких осіб, в першу чергу, слід назвати слідчого. Проте не менш важливим суб'єктом техніко-криміналістичного забезпечення досудового розслідування злочинів у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку, є дізнавач. Дані особи здійснюють техніко-криміналістичне забезпечення розслідування злочинів із початку такого розслідування до його логічного завершення та є постійними, незмінними суб'єктами такої діяльності.

Убачається також, що в якості суб'єктів техніко-криміналістичного забезпечення розслідування злочинів у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку також слід розглядати оперативні підрозділи Національної поліції, які відповідно до ст. 41 КПК України здійснюють слідчі (розшукові) дії та негласні слідчі (розшукові) дії в кримінальному провадженні за письмовим дорученням слідчого [1].

Окремої уваги заслуговує такий суб'єкт техніко-криміналістичного забезпечення розслідування злочинів у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку є як інспектор-криміналіст (технік-криміналіст), оскільки на місці події надає консультації слідчому (дізнавачу) з питань, що потребують

відповідних спеціальних знань і навичок тощо. Також одним із провідних суб'єктів техніко-криміналістичного забезпечення досудового розслідування виступає експерт.

Усі перераховані вище суб'єкти техніко-криміналістичного забезпечення розслідування злочинів у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку можна визначити як індивідуальних, тобто таких, що характеризують статус конкретної особи (посадової, службової, працівника, співробітника тощо). Проте, можна говорити й про колективних суб'єктів техніко-криміналістичного забезпечення такого досудового розслідування. У даному випадку мова йде про колективи людей, які спільними зусиллями, вступаючи у відносини із взаємодії здійснюють діяльність із техніко-криміналістичного забезпечення розслідування злочинів у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку.

Однією із форм такої участі є слідчо оперативні групи, утворення яких за участю оперативних працівників Департаменту кіберполіції Національної поліції України, його структурних підрозділів, які діють за міжрегіональним принципом, для розслідування кримінальних правопорушень у сфері використання комп'ютерів, систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку здійснюється за спільним наказом керівників органу досудового розслідування та Департаменту кіберполіції Національної поліції України.

Також, враховуючи те, що проведення експертизи може бути доручено як конкретному експерту, так і відповідній установі, останні також слід віднести до складу колективних суб'єктів техніко-криміналістичного забезпечення розслідування злочинів у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку.

На нашу думку, особливістю розслідування злочинів даної категорії є обов'язкове залучення як спеціаліста фахівця (фахівців) у галузі використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку й використання ним, за необхідності, спеціальних техніко-криміналістичних засобів, що загалом обумовлено специфікою виявлення, фіксації та вилучення електронних слідів злочину (опис у протоколі процесуальної дії, фото-, відеофіксація, копіювання на зовнішній носій інформації), а також у деяких випадках прямим згадуванням на це у КПК України (ч. 2 ст. 168). Залежно від конкретної ситуації, це може бути як судовий експерт за напрямом комп'ютерно-технічної та (або) телекомунікаційної

експертизи, так й інші особи, які володіють відповідними спеціальними знаннями та навичками використання техніко-криміналістичних засобів, наприклад, фахівець з експлуатації або створення конкретних програмних засобів або ж з технічної експлуатації і ремонту певного обладнання.

За необхідності залучення фахівців недержавних підприємств, установ та організацій таке залучення має бути заздалегідь узгоджено та організовано. У зв'язку із зазначеним, важливим елементом у проведенні слідчих (розшукових) дій є їх підготовчий етап, який дозволяє забезпечити участь потрібного фахівця та наявність необхідних технічних засобів.

Список використаних джерел

1. Перлін С. Поняття і види техніко-криміналістичного забезпечення правозастосовної діяльності. *Підприємництво, господарство і право*. № 1. 2020. С. 221–226. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/1/41.pdf>.

2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон від 13.04.2012 № 4651-VI. Дата оновлення: 25.11.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 01.12.2021).

Яремчук Регіна Анатоліївна,
начальник відділу поліграфологічних
досліджень Служби судової охорони

ПИТАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ПОЛІГРАФУ В ПРАВООХОРОННИЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Як стверджують А. Детков, Ф. Свободный, І. Шлецер, Т. Морозова при відборі кандидатів на проходження служби у підрозділах МВС України доцільним видається встановлювати мотиви працевлаштування у підрозділ; виявляти факти здійснення службових проступків, порушень за час роботи на попередньому місці роботи; визначати наявність у обстежуваного алкогольної та наркотичної залежності, залежності від азартних ігор; встановлювати наявність у обстежуваного зв'язків із представниками розвідслужб інших держав, представниками кримінальних структур; виявляти факти підробки документів, які подавалися з метою працевлаштування на роботу у правоохоронну структуру чи безпосередньо у підрозділ, наявності у нього самого чи його родичів психічного захворювання; встановлювати суїциди в аномалії родини обстежуваного; викривати членство в таємних закритих організаціях, релігійних сектах; з'ясувати наявність у обстежуваного кримінального минулого, а саме фактів вчинення ним злочинів, за які він не поніс кримінальної